

ΜΠΡΟΥΣΣΟΣ

-6-

Τὸ ἀπόγιομα μὰ συντροφιά πῆγαμε μὲ τ' ἀμάξι πρὸς τὸ δυτικὸ μέρος, ὅπου βρισκεται μιὰ μικρὴ Ἀγγλικὴ συνοικία μὲ γραφικὰ οἶκια καὶ θελχτικὰ περιβάλλια. ΓΙΑΤΙ Οἱ Ἄγγλοι σ' ὅποιους ξένους τόπους ἀποικίσουνε σπιτώνονται ἀλάργα ἀπὸ τῆς χώρας τὴν τύβη, εἴτε ἀπάνου σὲ δροσοφύσιτους λόφους εἴτε σιμὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Ἔτσι στὴ Σμόρνη εἶναι σπιτωμένοι σὺν Μπουρνόβα καὶ σὺν Μπουτζᾶ στὴν Ἀλεξάνδρεια πάλι σπιτώθηκαν σὺν Ράμιε. Σὲ τέτια μέρη ἀμέσως ἀργανώνουν τὸ τένις τους ἢ καὶ ἄλλα ἀσκητικὰ παιχνίδια ἂν εἶναι ἀφαιρετοί. Τότες καὶ μερικὸι δικοὶ μας, ὅσοι ἀριστοκρατίζον, ἄξαφνα ριζώνουν γλογερὸ πόντο νὰ ἐγκατασταθῶννε σὲς ἴδιες ἐξοχές, ὅπου χαίρουνται τὸ τελικὸ ἀριστοκρατικὸ ἀξίωμα ἅμα κατορθώθῃ νὰ χριστοῦνε μέλη τῆς Ἀγγλικῆς ἀσκητικῆς συντροφιάς. Ἐπειτα οὐχὶ οἱ νέοι μας πρῶτῃ φορᾷ παρατηροῦν καὶ πὼς κόντιθωρίζουν, καὶ μαζί μ' ἄλλα ξόπρωκα — τίς φανελένιες φορεσιές, τὰ μεταξωτὰ ζουνάρια, τοὺς χρωματιστοὺς σκούφους, τὰ ἀσβεσιωμένα σαντάλια — προβάλλον ἀγέρωχα μὲ ἓνα πριγκηρικὸ μονοζῆαμι σὺν δεξὺν ἢ ἀριστερὸν τοὺς μάτι (κατὰ πὼς πάει στὴν ὁμορφιά τους) μπροστὰ σὲ ἐξιατικούς καὶ ταπεινωμένους τοὺς ἄλλους ὁμοέθνους (*). Οἱ ἴδιοι ὅμως ἀρτοὶ νέοι, ἂν τυχὸν βρεθοῦνε σὲ ἄλλη ἐξοχὴ, ξεχρῶν καὶ τένις καὶ φανελόκουφα, καὶ ξαναγυρίζουνε σὺν ἐθνικὸ παιχνίδι, πὺν εἶναι τὸ χαρτί. Στὴν Αἰδηρό, ὅπου πῆγα ἓνα καλοκαίρι, δὲν εἶδα κανέναν, μῆτε ἀντρα μῆτε γυναικα, μῆτε νέο μῆτε γέρο, νὰ βγεῖ ἓνα περὶπατο μὲ μιὰ θάοκα ἢ νὰ ἀνεθεῖ ἓνα λόφο ἢ νὰ κάνει μιὰ μακρινὴ ἐκδρομὴ, πὰρὰ ἢ γενικὴ ζωὴ εἶταν ἀργὰ νὰ σηκώνεσαι, νὰ τραῖς, κί' ὅλη τὴ νύχτα σὺν χαρτί.

Τὸ χαρτί δὲν κυριαρχεῖ μοναχὰ ἐδῶ, παρὰ ὅπου κί' ἂν βρισκονται δικοὶ μας. Τὸ Μοντεκάρλο εἶναι γεμάτο, καὶ θαροῦ πὼς, ἂν λείψουμε ἡμεῖς ἀπὸ κει, τὸ κατάστημα θὰ κλείσει. Τὸ χαρτί εἶναι ἓνας καθήκοντος φασλασιμένος μέσα σ' ὅλους τοὺς ἄλλους τοῦ ἔθνους, καὶ ἢ φθορὰ πὺν μᾶς προξένησε εἶναι κολοσοσαία. Ἀρτὸ, μὲ τὴ συντροφισσὰ του τὴν παραλοσία, γταίει πὺν ὅλες οἱ ἐμπορικὲς πῶσες (γιὰ νὰ πῶ καὶ ἐγὼ ἓνα χαρτοπαιχτικὸν ὄρο), ὅσες γάοηκε ἢ γελή μας, καὶ γάοηκε ἀοκετές, καθὼς σὺν καιρὸ τοῦ Βοναπάρτου, τῆς φιλλόξενρας κλ.. ὅλες ἔληξαν σὲ κληπνὸ. Ὅταν ποιοτοπῆγα σὺν Μάντισετο σὺν 1869 εἶταν ἐκεῖ ἓνας σαρὸς ἑλληνικὰ καταστήματα ἀπὸ τὴν Πάλη, τὴ Σύνωνη, τὴ Σύσα, μὰ λίγο κατόπι ξεγράφτηκαν, γιατὶ οἱ καταστηματαῶχες τὸ γαρε ρήξει

(*) Τέτιες ξενομανίες εἶναι περιδικές. Στὰ παιδικὰ μου χρόνια ὅλες οἱ Φαναριώτισσες, οἱ πὺν γελοῖες τότες μαῖμοδίστρες τοῦ κόσμου, σὲ κοίταζαν μὲ μισόκλειστα τὰ μάτια, τάχα πὼς τίς ἐνοχλοῦσε τὸ πολὺ τὸ φῶς, ἀληθινὰ ὅμως ἀπὸ καταφρόνια τῆς χυδαίας ἀγέλης. Εἶχε ἐρθεῖ φαίνεται ἢ μόδα ἀπὸ τὸ Παρίσι, μαζί μὲ τὴ migraine, ὅπως τὴν τῆς γρίπης πὺν ἐξέσπρωξε τὸ σὺνᾶχι. Πρὶν τὴ Γαλλικὴ ἐπανάστασις εἶτανε μόδα σὺν Παρίσι οἱ κυρίες τοῦ κόσμου νὰ ὑποφέρουν ἀπὸ vapeurs. Ἄμα ἔκανες ἐπίσκεψιν, ὁμηνημένους οἱ δουλέες, ἔλεγαν: «ἢ κυρία σήμερα ἔχει ses vapeurs». Ἄν ἐπικρατοῦσε σήμερα σὺν Παρίσι ἀρτὴ ἢ μόδα, δὶχως ἄλλο ἐδῶ τὸ ἐξήλθεν ὅταν τὸ ἀνηκαθιστοῦσε τὸ ἢ κυρία σήμερα ἔχει τὰ βαπόρια τῆς.

σὺν χαρτί. Συγγρά, δταν ἀνέβαινα ἐγὼ τὸ μεσημέρι ἀπὸ τὴν ἀγορὰ οἴτι μου, τοὺς ἔβλεπα αὐτοὺς τέτια ὄρα νὰ κατεβαίνοννε. Εἶχε πέσει σὲ κείνα τὰ χρόνια τέτια μονομανία χαρτιοῦ σὺν ἐμπορικὸν μας κύκλο, ὅστε κατάνησαν μερικοὶ, ἀρτοῦ ἐξεντιλοῦσαν τοὺς πῶρους τους νὰ πλερώνουν τοὺς χαρτοπαιχτικούς χαμοὺς ἀλληλοτραβῶντας σὺν ἀλλαγματικῆς, τόσο πὺν, δταν μιὰ μοιραία μέρα ἓνας τοὺς βρέθηκε χωρὶς ἀντίκρουμα καὶ ἔπεσε, ἢρθανε κἀνυ μαζί του κουτρουβάλα δὲ θυμᾶμαι τὴν ὄρα ἄλλα καταστήματα. Ἐταν καιρὸ ὅλο τὸ χοντρικὸν ἐμπόριον τῆς Μεσόγειος εἶτανε σὺν χέρια μας, πὺν, ἂν τὸ βαστοῦσαμε, ὃ ἐμπορικὸς μας κόσμος σήμερα θὰ εἶχε ἴσως ὅση οἰκονομολογικὴ σημασία χαίρουνται οἱ Ὅθραῖοι. Μὰ τὸ παιχνίδι στᾶθηκε ὃ δλεθρὸς του.

Γιατὶ, παιδιὰ μου, χαρτί καὶ ἐμπόριον δὲν προκόβουνε μαζί. Ζιζάνιον τὸ χαρτί πῆγαι τὸ σᾶρον τὸ ἐμπόριον. Γιατὶ τῆς μεγάλῃς δουλιᾶς τὸ δρόμο οὐχὶ τῆς τὸν ἀνοίγει ἢ ἀσήμεντη γιὰ νὰ ἀποχτήσῃς μιὰ δουλιὰ πὺν θὰ σοῦ φέρει ἐκατὸ λίρες, δὲν πρέπει νὰ ἀμελεῖς μῆτε ἄλλη πὺν δὲ σοῦ χορηγεῖ παρὰ μιὰ καὶ μόνη. Μὰ πὼς θὰ προσέξῃς τέτιες δουλίτσες δταν ἔχασες τὴν πρὶν νυχτικὴν πενήνια λίρες καὶ δὲ συλλογίεσαι παρὰ πῶτε νὰ φτάσει ἢ νύχτα γιὰ νὰ βγάλεις πῶτε τὸ βαρὺ σου χαμὸ; ἢ ἂν κέρδιες, πὼς νὰ ξανακέρδιες ἄλλες τόσες; Πρόσθεσε τὴν ὄρα καὶ τὴ βασυκεφαλιά ἀπὸ τὰ ξενόχτι καὶ τὸ ἔσᾶμα τοῦ παιχιδιοῦ, καὶ θὰ πεισιεῖς πὼς τὴν ἄλλη μέρα δὲ μένει μῆτε νοῦς μῆτε βρεξὴ γιὰ δουλιὰ.

Οἱ χαρτοπαιχτες ἔχουν ἓνα σωρὸ παιδιᾶτικες πρόληψες ἢ δικαιολογίες, καὶ μιὰ τους εἶναι πὼς, ἂν παίζεις πάντα μὲ τοὺς ἴδιους συντρόφους καὶ τὰ ἴδια ποσὰ, σὺν τέλος τοῦ χρόνου θγαίνεις ἀπάνου κἀνου ἴσια κ' ἴσια, ὅστε ἀδιάφορο, λένε, εἶναι τὸ ἂν παίζεις ἀλαφριά ἢ βαριά. Μὰ δὲν εἶναι ἔτσι, ἔπειτα λογάρισε καὶ τοῦτο, πὼς δταν κερδίζεις, σὲ σπρωγχει μιὰ φαγοῦρα νὰ ξοδιάσεις, κί' ἂν κατόπι χάσεις, ἀρτοῦ ξοδιάσεις, πρέπει νὰ πλερώσεις τοὺς χαμοὺς ἀπὸ τὸ προτιτερινὸ σου κεφάλαιο. Θυμᾶμαι σὺν νιάτα μου ἓνα μου φίλο ἄπεισο, πὺν τὸν κἀθισαν σὲ ἓνα βαρὺν παιχνίδι, ὅπου κέρδιες καμιά εἰκοσοσὰ λίρες. Τὸ ἄλλο πρὸτὶ πῆγε ἀμέσως κί' ἀγόρασε ἓνα γρουσὸ ρολοῖ, πὺν τὸ ποθοῦσε καιρὸ χωρὶς τὰ μέσα νὰν τ' ἀποχτήσῃ. Θαροῦντας πὼς βρήκε τὸ κλειδί τοῦ παγτωλοῦ, ξανακἀθισε σὺν παιχνίδι μὲ τὴν ἴδεια, ξανακέρδιζοντας ἄλλες τόσες λίρες, νὰ προσθέσει καὶ τὴν κἀθένα, μὰ ἢ τύχη του τῶρε νὰ χάσει ὅσες εἶχε κέρδισει πρὶν, κί' ἀρκετές ἄλλες ἀκόμα, καὶ νὰ ξαναπουλήσει μὲ κἀπια ζημιὰ τὸ ρολοῖ.

Ἔτσι, παιδιὰ, πὼς νὰ μὴ θλίβῃσαι κατὰκαρδα, δταν βλέπεις τὴν χαρτομανία πὺν μᾶς οἰστοηλατεῖ ἀκατάπαυτα. Τὸ κακὸ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ πλάσιμά μας χρόνια. Πεντιάσα γαλκένια ἴσια ἢ δεκάρα ἐγὼ καιοδ ἔγω νὰ δῶ, παρὰ πάντα γουθωμένες ἀπὸ τοὺς χιτύπους τῆς πέτοας δταν τίς παίζουν τὰ παιδιὰ. Τὴν προποχρονιά μὲσα σὲ μιὰ κἀντρα παρατήρησα μερικοὺς σὲ λοῦστρους πὺν παίζανε τάλασα. Καὶ ξέρετε τί γίνεται πολὺ οὐχὶ δταν κατανήσῃς κανεῖς συστηματικὸς χαρτοπαιχτης; Χάνει τὸ σεβασμὸ πρὸς τὴν ἡδίκη, κί' ἂν παρουσιασθεῖ ἐγκαίρεια (γιατὶ νὰ μὴν ποῦμε τὴν ἀλήθεια;) ἀλέθει, μάλιστα οἱ γυναι-

(Συνέχεια)

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΗΣ